

- ARAŞTIRMA MAKALESİ -

SAVUNMA HARCAMALARININ EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ

Mustafa TORUN¹ & Ercan EROĞLU² & Rıza BAYRAK³

Öz

Bu çalışmada, savunma harcamalarının büyüme üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma kapsamına alınan 26 NATO ülkesine ait istihdam, sabit sermaye yatırımları ve savunma harcamaları bağımsız değişken, GDP ise bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan 1991-2016 dönemine ait yıllık veriler, Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI)'den elde edilmiştir. Analizde kullanılan değişkenler arasındaki uzun dönem katsayıları Panel AMG tahmincisi yardımıyla tahmin edilmiştir. Çalışma neticesinde, sabit sermaye yatırımı, istihdam ve savunma harcamalarının uzun dönemde büyümeyi etkilediği gözlenmiştir. Sabit sermaye yatırımı ve istihdamın, büyüme üzerindeki etkisi pozitif yönde; savunma harcamalarının ise negatif yöndedir. Bu sonuç çerçevesinde; savunma harcamalarının milli gelir içinde optimal değerinin tespit edilmesinin, ardından da yüksek değere sahip savunma harcamalarının stratejik savunma yönetimi ve etkin tedarik zinciri yönetimiyle pozitif dışsallık yaratacak ve büyümeyi teşvik edecek optimal değere çekilmesinin uygun olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Büyüme, Sabit Sermaye Yatırımları, İstihdam, Savunma Harcamaları, AMG Panel Veri Analizi.*

JEL Kodları: *C33, E22, E24, F43.*

Başvuru: *09.02.2021*

Kabul: *11.03.2021*

- 1 Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, Çanakkale, Türkiye, torun1970@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1812-6560>.
- 2 Dr., Millî Savunma Bakanlığı, Ankara, Türkiye, ercaneroglu2010@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5464-3429>.
- 3 Dr. Öğr. Üyesi, OSTİM Teknik Üniversitesi, İİBF, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Ankara, Türkiye, riza.bayrak@ostimteknik.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7397-2295>.

THE EFFECTS OF DEFENSE EXPENDITURE ON ECONOMIC GROWTH: PANEL DATA ANALYSIS

Abstract

In this study, the effect of defense expenditure on growth has been examined. Employment, fixed capital investments, and defense expenditures of 26 NATO countries were used as independent variables, while GDP was as dependent variables. The annual data for the period 1991-2016 were obtained from the World Bank (WB), International Monetary Fund (IMF), International Labor Organization (ILO), Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). The long-term coefficients among the variables were estimated with the help of the Panel AMG estimator. As a result of the study, fixed capital investment, employment, and defense expenditures seem to affect GDP in the long-term in all 26 NATO countries. In the long-term, while fixed capital investment and employment have a positive effect on GDP, defense expenditure has a negative effect on it. In that context, it is recommended that the optimal value of defense expenditure should be determined, and thereafter, with strategic defense management and effective supply chain management, it should be decreased to optimal value to trigger the growth and give way to positive externalities.

Key Words: Growth, Fixed Capital Investment, Employment, Defense Expenditure, AMG Panel Data Analysis.

JEL Codes: C33, E22, E24, F43.

“Bu çalışma Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.”

1. GİRİŞ

Devletlerin kamu harcamaları, geçmişten günümüze kadar sürekli tartışma konusu olmuş ve tarihsel süreç içinde bu konu her iktisadi okul tarafından farklı yorumlanmıştır. Piyasaların doğal yasalar yoluyla dengeye geleceğini savunan klasik iktisadi okulun savunucuları tarafından, devletin iktisadi hayat içinde varlığına gerek olmadığını vurgulanırken; John Maynard Keynes’i takip eden iktisatçılar tarafından devletin iktisadi hayat içinde düzenleyici rolü ve varlığı daha ön plana çıkarılmıştır. Bu süreçte, kamu harcama bileşiği içinde önemli bir yere sahip savunma ve güvenlik harcamaları da sürekli irdelenmiş ve gerek varlığı gerekse ekonomik yapı üzerindeki etkisi sürekli sorgulanmıştır.

Savunma harcamaları ile desteklenen ve imalat sanayi içinde özel bir yere sahip olan savunma sanayi hem yarattığı dışsallıklar ve hem de imalat sanayii sektöründe ürettiği orta yüksek ve yüksek teknolojik ürünler vasıtasıyla ortaya koyduğu yüksek katma değerle ihracat hacminin artmasına da katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte; imalat sanayinde kapasite kullanımının düşük olduğu durumlarda, âtil kapasitenin işe koşulmasını sağlayarak büyüme

üzerinde ciddi katkılar sağladığı da ifade edilmektedir. Fakat bunun yanında, artan savunma harcamalarından kaynaklı kamusal harcamalar nedeniyle özel sektör yatırımlarının dışlandığı yönünde de ciddi eleştiriler olduğu görülmektedir.

Bu genel çerçevede savunma harcamalarının ekonomik büyümeye etkisini ortaya koymak üzere 26 NATO ülkesi için istihdam, sabit sermaye yatırımları ve savunma harcamalarının Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) üzerindeki etkilerini araştırmak, bu çalışmanın temel amacını teşkil etmiştir. Bu temel amaca yönelik, çalışmanın ilk kısmında kavramsal çerçeveye, ikinci kısımda ise çalışmanın metodolojisi yer verilmiştir. Ardından üçüncü bölümde AMG panel veri analizden elde edilen bulgular ışığında değerlendirme yapılmıştır. Dördüncü bölümde çalışmanın sonucu ifade edilmiştir. Son bölümde ise çalışmanın kısıtları ile gelecek için önerilere yer verilmiştir.

1.1. Literatür Taraması

Politik istikrarın sağlanması amacıyla, savunma harcamalarının aslen ülkelerin risk algısı ve değerlendirmesi ile ilgili olduğu söylenebilir (Değer ve Şen, 1995:294). Bu risk değerlendirmesini yaparken göz önüne alınan bir kısım faktörler söz konusudur. Bu faktörlerin başında ülkelerin milli gelir seviyesi gelmektedir. Savunma harcamalarının milli gelir ile ilişkili olduğu ve milli gelir seviyesinin savunma harcamalarını pozitif yönde etkilediği bilinmektedir. Bir diğer ifadeyle; milli gelir seviyesi artan devletlerin savunma harcamaları artarken, milli geliri düşük devletlerin savunma harcamalarının da düşük olduğu görülmektedir. Savunma harcamalarının miktarını etkileyen bir diğer değişken ülkelerin gelişmişlik düzeyidir. Gelişmiş ülkelerin savunma harcamalarını planlarken, daha uzun vadeli stratejik ve ekonomik değerlendirmeler yaptığı; bunun yanında gelişmekte olan ülkelerin ise daha ziyade ulusal güvenlik ve tehdit algısı üzerine odaklandığı görülmektedir (Ziylan vd., 1998:25). Savunma harcamaları üzerinde etkili olan bir diğer faktör ise coğrafyadır. Doğal sebepler ya da ekonomik kısıtlardan dolayı, sınır güvenliği yeterli olmayan ülkelerin diğerlerine nazaran daha yüksek savunma harcaması ihtiyacı son derece doğaldır (Yılmaz, 2009:125). Komşu devletlerin silahlanma durumu ve savunma harcamaları da ülkelerin savunma harcamalarını belirleyen faktörler arasındadır (Zayıf ve Erkenekli, 2015:6). Bir ülkenin savunma sistemlerinde sağladığı üstünlük, komşu ülke savunma harcamalarının artması yönünde teşvik edici bir unsurdur (Şimşek, 1989:49). Ülkelerin siyasal rejim ve yönetim tercihlerinin de savunma harcamaları üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Askeri rejimle yönetilen ülkelerin, sivil rejimle yönetilenlere kıyasla daha yüksek savunma harcaması yapması olası bir durumdur. Alanda yapılan bir kısım çalışmada (Gökbunar ve Yankıkaya, 2004) otokrasi ve savunma harcamalarının birbiriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Destek, 2014:17-18). Uluslararası kurumlara üyelik hususu da ülkeleri savunma harcamaları konusunda birtakım yükümlülükler altına sokmaktadır. Bunun en son örneğini Rusya'nın Kırım'ı işgali sonrasında 2014 yılında toplanan NATO Galler Zirvesi sonuç deklarasyonunda görmek mümkündür. Alınan

karara göre, ülkeler 10 yıl içinde savunma sanayi harcamalarını milli gelirlerinin %2'sinin üzerine çıkaracaklarını taahhüt etmişlerdir (NATO Waller Summit, 2014). Bu noktada üzerinde önemle durulması gereken bir konu, savunma harcamalarında eşik değerin ne olması gerektiği sorusudur. Bir başka ifadeyle, büyümeyi teşvik edecek optimal savunma harcaması boyutu ne olmalıdır. Bayrak (2019) tarafından Türkiye üzerinde yapılan çalışmada bu büyüklük GSYİH'nın %2.5'i olarak tespit edilmiştir. O halde yukarıda sayılan faktörler ve gerekçeler ışığında her ülke için standart bir savunma harcaması değerinden ziyade, her özelinde savunma harcaması optimal değerini tespiti yönelik bilimsel çalışmalara ihtiyaç olduğunu ifade etmek mümkündür.

Savunma harcamalarının seyrini Soğuk Savaş ve Soğuk Savaş Sonrası Dönem olmak üzere iki bölümde incelemek daha ayrıntılı bir analize imkân verecektir. Bu amaçla, daha sağlıklı verilerin toplanabildiği tarihleri göz önüne alarak, Tablo 1'de 1975-1990 dönemine ait savunma harcamalarına yer verilmiştir.

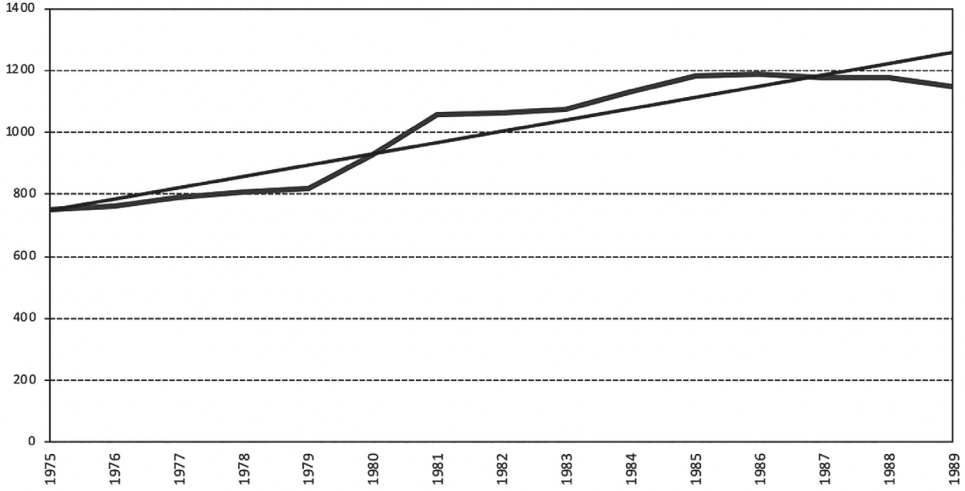
Tablo 1: Soğuk Savaş Dönemi Savunma Harcamaları (milyar \$)

Yıl	Bölgesel Dağılım					Dünya Toplamı
	Afrika	Amerika	Asya ve Okyanusya	Avrupa	Ortadoğu	
1975	16	430	66.9	240.4	-	753.3
1976	16	426	73.7	243.8	-	759.5
1977	17.7	447	77.9	248.1	-	790.7
1978	16.5	448	83.3	257.7	-	805.5
1979	16.2	449	88.6	265	-	818.8
1980	15.8	496	92.4	245.4	78.4	928
1981	14.2	581	96	273.2	93.4	1057.8
1982	14.4	564	101	282.8	100	1062.2
1983	14.2	582	104	286.8	89.8	1076.8
1984	13.6	626	108	290.2	93.2	1131
1985	13.3	665	116	300.5	88.6	1183.4
1986	13.2	661	122	303.3	87.5	1187
1987	13.9	648	127	308.1	78.1	1175.1
1988	15.1	640	132	311.1	75.2	1173.4
1989	15.3	609	138	314.3	70	1146.6
Toplam	209.4	7842	1459.9	3930.3	854.2	15049.1

Kaynak: SIPRI Military Expenditure Database "Data for all countries 1949–2016"

Soğuk Savaş Dönemi'nde yapılan savunma harcamalarının grafiği Şekil 1'de sunulmuştur. Görüldüğü üzere, savunma harcamalarının 1979 yılından itibaren bir kırılma yaşadığı ve ardından da artış trendine girdiği ifade edilebilir.

Şekil 1: Soğuk Savaş Dönemi Savunma Harcamaları Grafiği

Soğuk Savaş Dönemi sonrası savunma harcamaları da Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Soğuk Savaş Dönemi Sonrası Savunma Harcamaları (milyar \$)

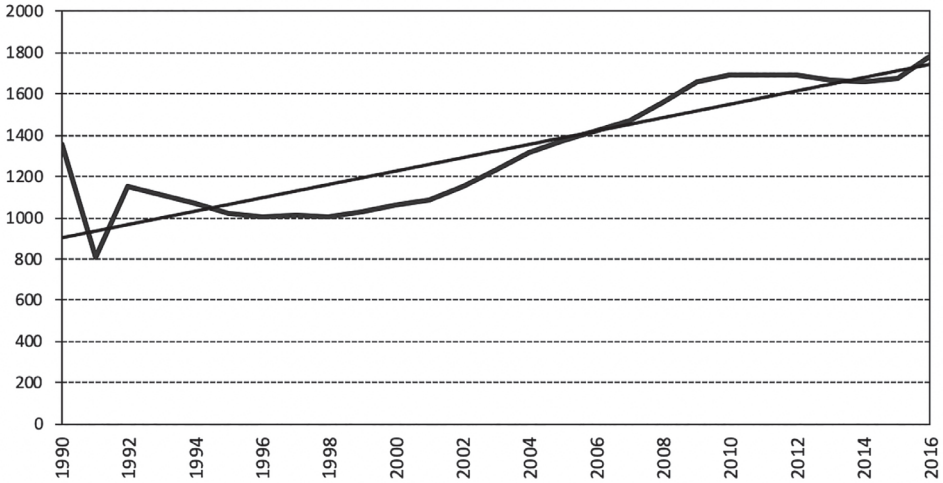
Yıl	Bölgesel Dağılım					
	Afrika	Amerika	Asya ve Okyanusya	Avrupa	Ortadoğu	Dünya Toplamı
1990	15.3	609	145	490	95.3	1355
1991	13.7	543	145	496	103	805
1992	13.7	568	153	331	84.9	1149
1993	15.3	548	156	310	81.9	1110
1994	14.3	519	157	304	79.1	1073
1995	12.8	493	161	283	75.4	1025
1996	12.1	466	165	281	76.6	1001
1997	13.1	465	171	283	83.9	1016
1998	13.6	456	171	283	83.9	1004
1999	20.7	457	182	279	87.8	1027
2000	18,0	475	187	288	96,1	1064
2001	18.1	482	199	290	99	1088
2002	20.2	531	210	297	98	1156
2003	19	593	219	304	100	1234
2004	21.8	645	233	308	105	1313
2005	22.4	680	246	311	112	1371
2006	25	697	261	315	122	1420
2007	26.5	715	279	324	129	1473
2008	31	715	279	324	129	1557

2009	32	822	335	338	135	1662
2010	33.6	842	343	331	141	1690
2011	36.9	832	358	325	144	1695
2012	37.2	797	372	326	157	1690
2013	40.5	743	392	320	168	1664
2014	42.1	699	414	322	180	1657
2015	39.7	678	436	333	181	1672
2016	43.3	747	467	351	186	1785

Kaynak: SIPRI Military Expenditure Database “Data for all countries 1949–2016”

Soğuk Savaş Dönemi sonrasında yapılan savunma harcamalarının grafiği Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2: Soğuk Savaş Dönemi Sonrası Savunma Harcamaları Grafiği (1990-2016)

Soğuk Savaş Döneminin sona ermesinden sonra, savunma harcamalarının 1991 yılında keskin bir düşüş yaşadığı, fakat hemen ardından 1992 yılında tekrar artarak 2001 yılına kadar yatay bir seyir izlediği görülmektedir. 2001 yılından itibaren tekrar artış trendine giren savunma harcamalarının, 2011 yılı itibariyle zirve değeri olan yaklaşık 1.7 trilyon dolara ulaştığı söylenebilir. Ülkeler içinde en yüksek savunma harcaması yapan ABD’lerinin toplam savunma harcamaları içindeki payı yaklaşık %47 seviyesindedir. En düşük savunma harcaması yapan bölge ise Afrika kıtası olup, toplam harcamaların içindeki payı yaklaşık %2 seviyesindedir.

Savunma harcamalarının ekonomi üzerindeki etkisi konusunda süreç içerisinde üç yaklaşımın öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki olan Klasik Yaklaşım, askeri harcamaların alternatif maliyetini ön plana çıkarırken; eğitim ve sağlık gibi alanlarda kullanılması gereken

kaynakların bu alanda israf edilmesi nedeniyle büyüme üzerinde negatif yönde bir etkinin oluşabileceğine vurgu yapmaktadır (Giray, 2004; Ma vd., 2015). İkinci yaklaşım olan Askeri Keynesyen Yaklaşım, savunma harcamalarının yarattığı pozitif dışsallıkları incelemektedir. Konuyu arz yönlü bir yaklaşımla ele alarak, savunma harcamaları sonucunda ortaya çıkan talep artışı neticesinde âtil kapasitenin devreye sokulacağı ve ortaya çıkan yüksek çıktı düzeyiyle büyüme üzerinde de pozitif bir etkinin oluşacağını öne sürmektedir (Looney, 1994; Gerace, 2002). Üçüncü yaklaşım olan Neo-Klasik Yaklaşım taraftarları ise savunma harcamalarının ortaya çıkardığı negatif dışsallıkları incelemekte ve ekonomi üzerindeki etkilerini de talep yanlı faktörlerle açıklamaktadır (Dunne ve Nikolaidou, 2001). Savunma harcamalarıyla, kıt olan kaynakların verimli alanlardan çekilerek, etkinliği düşük yatırımlarda kullanılacağı ve bunun da ciddi bir fırsat maliyetine yol açacağı ileri sürmektedir. Bununla birlikte özel kesim yatırımlarının dışlanacağı ve neticesinde de büyüme üzerinde negatif bir etkinin oluşacağını belirtmektedir (Looney, 1995).

Kamusal harcamaları içinde önemli bir yer tutan ve tarihin her döneminde önemini koruyan savunma harcamalarının ekonomik yapı ve değişkenler üzerindeki etkiler incelendiğinde; özellikle ödemeler dengesi üzerinde yarattığı etkinin sonucunu net olarak ifade edebilmek çok olası değildir. Savunma harcamaları bir taraftan bütçe üzerinde getirdiği yükü borçlanma gereğini artırırken, diğer taraftan dışa bağımlı sanayilerde ithalat yükünü de artırmaktadır. Bu iki etki neticesinde de dış finansman ihtiyacının arttığı söylenebilir (Karagöl, 2003:117). Fakat savunma sanayi üretimi ve yatırımı için kısa vadede ortaya çıkan bu yük, uzun vadede ortaya çıkan verimlilik, yüksek teknoloji ve katma değerli ürünlerin yarattığı avantajla olumlu bir etkiye dönüşebilmektedir (Şimşek, 1989:195). Askeri Keynesyen görüşe göre, savunma harcamalarının efektif talebi canlandırarak istihdam imkânını artırdığı söylenebilir (Sweezy, 1975). Burada dikkate alınması ve öne çıkarılması gereken nokta, savunma sanayinde yüksek teknolojili ürün üretme ve yüksek Ar-Ge ihtiyacı nedeniyle, istihdamın yapısının da yüksek nitelikli beşerî sermaye yoğunluklu olmasıdır. Bir diğer ifadeyle, sermaye yoğun bu sektörün en belirgin özelliği gerek ürün yapısı ve gerekse istihdam yapısı bakımından imalat sanayi içindeki lokomotif konumudur. Savunma sanayi harcamalarının enflasyon üzerindeki etkileri konusunda da belirgin bir fikir birliği olmadığı görülmektedir. Benoit, (1978)'e göre savunma sanayi harcamaları efektif talebi artırarak âtil kapasiteyi uyarmakta ve büyümeyi teşvik etmektedir. Bunun yanında silahlanma programı kapsamında yapılan savunma harcamalarıyla ortaya çıkan talep artışının enflasyonu yükselteceği de ileri sürülmektedir (Uçar, 2003).

Savunma harcamalarının ülke ekonomisi üzerindeki pozitif yönde yarattığı bir diğer etkinin de ülkenin sanayileşmesi ve büyüme üzerinde olduğu görülmektedir. Kaldor (1966,1968)'un birinci yasası gereği, imalat sanayi büyüme oranı ile milli gelir büyüme oranı arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Bu çerçevede; savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştıran ilk iktisatçılardan biri olan Emile Benoit tarafından 1973 yılında 44 az gelişmiş ülke için yapılan çalışma sonucunda, savunma sanayi alanında yapılacak altya-

pı yatırımları ve istihdam edilecek nitelikli entelektüel sermaye sayesinde savunma harcamalarının ekonomiyi pozitif etkilediği tespit edilmiştir (Benoit, 1978). Benoit'in yaptığı bu çalışmadan itibaren literatürde savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırmancının varlığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmalardan büyüme üzerinde savunma harcamalarının pozitif etkisinin olduğunu ifade eden (Benoit, 1978; Fredericksen ve Looney, 1983; Deger ve Smith, 1983; Landau, 1986; Gyimah-Brempong, 1989; Murdoch vd., 1997; Sezgin, 1997; Giray, 2004; Yıldırım vd., 2005; Feridun vd., 2011; Shahbaz vd., 2013; Chen vd., 2014; Augie, 2017; Hatemi-J vd., 2018) yanında bu etkinin negatif olduğunu ileri süren çalışmalar (Fredericksen ve Looney, 1983; Gyimah-Brempong, 1989; Huang ve Mintz, 1990; Dunne ve Vougas, 1999; Giray, 2004; Yakovlev, 2007; Chang vd., 2011; Hou ve Chen, 2013; Korkmaz, 2015; Dunne ve Tian, 2015; Khalid and Razaq (2015); Arshad vd., 2017; Zhao vd., 2017; Saba ve Ngepah, 2019) da mevcuttur. Arıca bir kısım çalışmada ise büyüme üzerinde savunma harcamalarının etkisinin olmadığı (Biswas ve Ram, 1986; Huang ve Mintz, 1990; Huang ve Mintz, 1991; Chowdhury (1991); Kollias vd., 2004; Yıldırım and Öcal (2006); Chang vd., 2011; Pan vd., 2015; Kovacevic ve Smiljanic, 2017; Zhong vd., 2017; Ayla, 2020) gözlenmiştir. Bu kararsızlığın ardında analiz yöntemleri ile dönemsel, konjonktürel ve ülkesel farklılıkların da sonuçların farklı çıkmasına neden olduğu değerlendirilmektedir.

2. YÖNTEM

Aşağıda çalışmada kullanılan veri seti ve analiz yöntemine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

2.1. Çalışmanın Verileri ve Analiz Yöntemi

Bu çalışmada, 1991 ile 2016 yıllarını kapsayacak şekilde 26 NATO ülkesine ait büyüme oranı, savunma harcamalarının GSYİH içindeki oranı, sabit sermaye yatırımlarının GSYİH içindeki oranı ve istihdam oranı kullanılmıştır. Bu amaçla, analizde 26 ülkenin⁴ 1991-2016 dönemine ait yıllık verileri kullanılmış olup, ilgili veri seti Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI)'den elde edilmiştir. Uygulanan bu çalışmada savunma harcamalarının ekonomik büyümeyi etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa bu etkinin yönü ve büyüklüğü aşağıdaki (1) numaralı denklem ile tahmin edilmeye çalışılmıştır.

$$gdp = \beta_1 mexp + \beta_2 gfcf + \beta_3 emp + e \quad (1)$$

4 Veri eksikliğinden dolayı Çek Cumhuriyeti, Karadağ, Hırvatistan ve Kuzey Makedonya analize dahil edilmemiştir.

Burada; gdp, gayrisafi yurtiçi hâsıla düzeyi büyüme oranını; mexp, savunma harcamalarının GSYİH içindeki oranını; gfcf, sabit sermaye yatırımının GSYİH içindeki oranını; emp, ise istihdam oranını ifade etmektedir. Burada hem sabit sermaye oluşumu hem de istihdam, çalışmada kontrol değişkeni olarak kullanılmıştır.

Tablo 3: Değişkenler ve Tanımları

Değişkenler	Değişken Açıklamaları	Beklenen İşareti	Kaynak
Bağımlı Değişken	gdp	Ekonomik büyüme Oranı	World Bank (WB)
	mexp	Savunma Harcamalarının GSYİH İçindeki Oranı	Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)
Bağımsız Değişkenler	gfcf	Sabit Sermaye Yatırımlarının GSYİH İçindeki Oranı	International Monetary Fund (IMF)
	emp	İstihdam Oranı	International Labor Organization (ILO)

3. BULGULAR

Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Değişkenlere ait Tanımlayıcı İstatistikler

	gdp	gfcf	emp	mexp
Ortalama	2.4207	1.9026	52.6265	1.8922
Medyan	2.6194	1.8230	52.1690	1.6804
Maksimum	13.0465	5.8226	65.6990	11.1484
Minimum	-14.8386	-1.8115	38.0090	0.4189
Standart Hata	3.5256	1.0545	6.1310	1.1215
Gözlem Sayısı	676	676	676	676

Yatay kesit bağımlılığı, paneli oluşturan bir ülkelerden birinde ortaya şokun diğerlerini de etkileyeceği anlamına gelir. Dolayısıyla da yatay kesit bağımlılığı göz önüne alınmadan uygulanan tahmin sonuçlarının sapmalı ve tutarsız olabileceği (Breusch ve Pagan, 1980; Pesaran, 2004; Menyah vd. 2014) göz önüne alınarak, analiz öncesi yatay kesit bağımlılığı test edilmelidir. Yatay kesit bağımlılığının testi kapsamında; Pesaran (2004) tarafından geliştirilen CD Testi ve Baltagi (2005) tarafından geliştirilen Baltagi-Bias LM Testi kullanılmıştır. Aşağıda Tablo 5.’te yatay kesit bağımlılığından elde edilen bulgular verilmiştir. Buna göre işgücü hariç tüm değişkenlerde yatay kesit bağımlılığı vardır. Bu durumda tahminci seçiminde yatay kesit bağımlılığını dikkate alan tahminciler dikkate alınmıştır.

Tablo 5: Yatay Kesit Bağımlılığı (CD) Test Sonuçları

Değişken	Test İstatistiği	
	CD Test	Baltagi-Bias LM Test
gdp	42.55***	74.32***
gfcf	7.78***	19.49***
emp	6.85***	67.30***
mexp	41.60***	154.17***

Notlar: ***, **, ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyesini ifade eder.

Çalışmada değişkenlere ait birim kök özellikleri, Pesaran (2007) tarafından geliştirilen ve yatay kesit bağımlılığını göz önüne alan ikinci nesil testlerden Dickey-Fuller (Cross-Sectionally Augmented Dickey Fuller (CADF)) testi (Pesaran, 2007:267-269) ile incelenmiş ve sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Pesaran CADF Birim Kök Testi Sonuçlar

	CIPS
gdp	-3.806***
gfcf	-2.589***
emp	-1.339
mexp	-2665***
Δ emp	-3.255***

Not: Testlerde sabitli model tahmin edilmiştir. Δ birinci derece fark işlemcisini ifade etmektedir. ***, ** ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlılığı ifade etmektedir. Pesaran (2007:280)'dan alınmış CIPS testi için kritik değerler, %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyleri için sırasıyla -2.57, -2.33 ve -2.21'dir.

Uzun dönem tahmincisini seçmeden önce, katsayıların homojen mi yoksa heterojen mi olduğuna ilişkin DELTA Testi yapılmış; sonuçları aşağıda Tablo 7'de sunulmuştur. Görüldüğü üzere katsayılar heterojendir.

Tablo 7: Katsayıların Homojenliği/Heterojenliği Testi

	Delta	p-value
	3.987	0.000
Adj.	4.457	0.000

Analiz Eberhardt ve Bond (2009)'ın geliştirdiği AMG tahmincisi (Augmented Mean Group Estimator) ile yapılmıştır. Bu tahminci üç temel sebeple tercih edilmiştir. Bunlar sırayla; AMG tahmincisinin yatay kesit bağımlılığını dikkate alması; birinci dereceden farkı alınarak

durağan hale gelen serilerin analizinde kullanılıyor olabildiği ve en nihayetinde de hata terimi kaynaklı içsellik probleminde etkin olan bir tahminci olmasıdır. AMG tahmincisi hem panelin geneline ait sonuçları sunmakta, hem de katsayıların heterojenliği durumunda bireysel katsayıları verebilmektedir. Bireysel katsayıların ortalamasını ağırlıklandırarak tahminlediği için, diğer tahmincilere kıyasla daha üstün olduğu da söylenebilir (Yaman-Songur, 2017).

Tablo 8: AMG Tahmin Sonuçları

gfcf	0.3068***
emp	0.7402***
mexp	-0.2717***
Sabit	1.4479**
RMSE	1.8365
Gözlem Sayısı	650
Zaman Boyutu	26
Birim Sayısı	26

Not: ***, **, ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyesini ifade eder.

Elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur. Çalışma bulgularına göre; uzun dönemde sabit sermaye yatırımları, istihdam ve savunma harcamaları GSYİH’ı etkilediği gözlenmiştir. Sabit sermaye yatırımları ve istihdam GSYİH’ı pozitif yönde etkilerken, savunma harcamalarının negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar kapsamında; sabit sermaye yatırımlarında ortaya çıkan %1’lik değişim, GSYİH üzerinde %0.3068’lik bir artışa ve istihdam oranlarında %1’lik bir değişim GSYİH değerleri üzerinde %0.7402’lik bir artışa neden olurken; savunma harcamalarında %1’lik bir artış ise GSYİH’da %0.2717 oranında bir azalmaya neden olmaktadır.

4. TARTIŞMA

Araştırma sonucunda, savunma harcamalarının GDP üzerinde negatif etkisi olduğu yönünde elde edilen bu sonuç, alanda yapılan birçok çalışma (Fredericksen ve Looney, 1983; Gyimah-Brempong, 1989; Huang ve Mintz, 1990; Dunne ve Vougas, 1999; Giray, 2004; Yakovlev, 2007; Chang vd., 2011; Hou ve Chen, 2013; Korkmaz, 2015; Dunne ve Tian, 2015; Khalid and Razaq (2015); Arshad vd., 2017; Zhao vd., 2017; Saba ve Ngepah, 2019) ile tutarlılık içindedir.

Gözlenen bu sonuç, savunma harcamalarının alternatif maliyetini vurgulayan ve eğitim, sağlık gibi alanlarda kullanılması gereken kaynakların israfı olarak gören, bu kapsamda da savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin uzun dönemde negatif yönde olacağını savunan Klasik ve Neo-Klasik Yaklaşım ile de tutarlılık içindedir.

Bu temel çerçevede; savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki negatif etkisini azaltabilmek maksadıyla, savunmaya ayrılan kaynakların maliyet etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Bunun için de tedarik ve stratejik savunma yönetimi süreçlerinin son derece dikkatli ve detaylı olarak ele alınması ve yönetilmesi gerekliliği açıktır.

Bu kapsamda; burada belirtilmesi gereken en önemli konulardan biri savunma harcamaları oranının ne kadar olması gerektiği hususudur. Değer ve Şen (1995) tarafından da ifade edildiği üzere ülkelerin kabul edilebilir risk algısı bu harcamaların miktarının belirlenmesinde kritik rol oynamaktadır. Fakat bu risk algısı yanında pozitif iktisadi görüşün gerekleri de göz önünde tutularak, GSYİH içinde optimal savunma harcaması değerinin tespitine yönelik çalışmaların yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Çünkü, savunma sanayi harcamalarının optimal değere çekilmesiyle, kaynak etkinliğinin sağlanması yönünde uygun adım atılacağını ifade etmek mümkündür. Bu çerçevede; NATO'nun 2014 yılında Varşova Zirvesinde üye ülkelerin savunma harcamalarını GSYİH'nın %2'sine çekmesine yönelik aldığı karar ile Bayrak (2019) tarafından Türkiye üzerinde uygulanan çalışmada elde edilen GSYİH içindeki %2.5'lik optimal savunma harcaması değerinin genellenebilirliğinin ve geçerliliğinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılmasının uygun olacağı söylenebilir.

SONUÇ

Bu çalışmada, 26 NATO ülkesi için istihdam, sabit sermaye yatırımı ve savunma harcamalarının GSYİH üzerindeki etkileri incelenmiştir. Analizde 1991-2016 dönemine ait veriler kullanılmış olup, değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişki AMG tahmincisi yardımıyla tahmin edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; 26 NATO ülkesinde sabit sermaye yatırımları, istihdam ve savunma harcamalarının, GSYİH'yı uzun dönemde etkilediği gözlenmiştir. Bulgular kapsamında uzun dönem katsayılarına incelendiğinde, yatırım ve istihdamın büyümeyi pozitif yönde etkilediği; savunma harcamalarının ise negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu sonuç Klasik ve Neo-Klasik Yaklaşım yanında alanda yapılan bir kısım çalışma ile tutarlılık içindedir.

Bu temel çerçeve ve pozitif iktisadi görüş kapsamında; GSYİH içinde optimal savunma harcaması değerinin tespit edilmesi ve savunma sanayi harcamalarının optimal değere çekilmesi önerilmektedir. Çünkü optimal değer üzerinde, büyümeyi baskılayan ve özel teşebbüs yatırımlarını dışladığı değerlendirilen bir kısım savunma harcamasının azaltılmasıyla, kaynak etkinliğinin sağlanması yönünde karar verilmiş olacaktır. Böylece savunma sanayinde kazanılan teknolojik yetenek ve entelektüel sermaye birikiminin bir kısmının tasarruf edilerek imalat sanayinin diğer alanlarına aktarılmasıyla, ciddi yatırım ve üretim değerlerine dönüş-

türülebileceğini söylemek mümkündür. Bunun yanında etkin savunma yeteneğiyle kazanılan politik istikrarla, ülkeye çekilecek yabancı dış sermaye yatırımlarının da artabileceğini ifade etmek mümkündür.

Uygulan bu çalışma 1991-2016 yılı verileri ve 26 NATO ülkesiyle sınırlıdır. Alanda gelecek dönemde yapılacak çalışmalarda, çalışmada kullanılan bu değişkenlerin hem zaman hem de analize sokulan ülkeler bazında genişletilmesi ve analiz yönteminin de değiştirilmesiyle, elde edilen bu bulguların geçerliliğinin artacağı değerlendirilmektedir.

THE EFFECTS OF DEFENSE EXPENDITURE ON ECONOMIC GROWTH: PANEL DATA ANALYSIS

1. INTRODUCTION

Public expenditures of the states have been always a controversial issue from past to present and this issue has been interpreted differently by each economic school so far. While it was emphasized by the advocates of the classical economic school that the markets would come to balance through natural laws, also the state does not need to exist in economic life; the regulatory role and existence of the state in the economic life was underlined by the economists, follower of John Maynard Keynes. In this process, defense expenditures, which have an important place in the public expenditure compound, were constantly examined and their existence and impact on the economic structure were constantly questioned.

It is seen that three approaches came to the fore regarding the impact of defense expenditures on the economy. The first of these, the Classical Approach, highlights the alternative cost of military expenditures. It emphasizes that there may be a negative effect on growth due to the waste of resources that should be used in fields such as education and health in this area (Giray, 2004; Ma et al., 2015). The second approach, Military Keynesian Approach, prioritizes the positive externalities created by defense expenditures. Taking the issue with a supply-side approach, he argues that as a result of the increase in demand resulting from defense expenditures, the idle capacity will be put into use and a positive effect will occur on growth with the resulting high output level (Looney, 1994; Gerace, 2002). Adherents of the third approach, the Neo-Classical Approach, prioritize the negative externalities created by defense expenditures and explain their effects on the economy with demand-side factors (Dunne & Nikolaidou, 2001). It claims that with defense spending, scarce resources will be withdrawn from productive areas and used in low-efficiency investments, which will lead to a serious opportunity cost. However, it states that private sector investments will be crowded out and as a result, a negative effect will occur on growth (Looney, 1995).

2. RESEARCH METHOD

In this study, the growth rate of 26 NATO countries, the ratio of defense expenditures to GDP, the ratio of fixed capital investments to GDP, and the employment rate, covering the years 1991 and 2016, were used. For this purpose, annual data of 26 countries for the period 1991-2016 were used in the analysis, and the relevant data set was obtained from the World Bank (WB), International Monetary Fund (IMF), International Labor Organization (ILO), and Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI).

In the study, whether defense spending affects economic growth is investigated. Moreover, if there is an effect, the direction and size of this effect are also tried to be reached. For this purpose, equation (1) below is estimated.

$$gdp = \beta_1 mexp + \beta_2 gfcf + \beta_3 emp + e \quad (1)$$

Here; *gdp* is economic growth ratio; *mexp* is defense spending ratio in GDP; *gfcf* is fixed capital investment ratio in GDP; *emp* is employment rate. Both fixed capital formation and employment are used as control variables.

The analysis was conducted with the AMG estimator (Augmented Mean Group Estimator) developed by Eberhardt and Bond (2009).

3. FINDINGS

According to the findings; it has been observed that while fixed capital investments and employment affect GDP positively in the long run, defense expenditures have a negative effect on it.

4. DISCUSSION AND CONCLUSION

This result points out the alternative cost of defense expenditures and accepts it as a waste of resources that should be used in areas such as education and health. In this context, this result is consistent with the Neo-Classical Approach and some studies in the literature, which declare that the effect of defense expenditures on economic growth will be negative in the long term.

In order to reduce the negative impact of defense expenditures on economic growth, it should be aimed to use the resources allocated to defense in a cost-effective manner. In order to achieve this goal, it is clear that procurement and strategic defense management processes must be handled and managed extremely carefully and in detail.

In this context; one of the most important issues to be stated here is how much the defense expenditure ratio should be. Therefore, it can be expressed that it would be appropriate to conduct studies to determine the optimal defense expenditure value in GDP. Because it is possible to emphasize that some effective investment may put into effect with the reduction of defense industry expenditures to the optimal value. Thus, it should be kept in mind that effective investment and as a result of this fruitful production can be obtained in other areas of the manufacturing industry by transferring the surpluses of defense expenditure, and thanks to the achievement of the optimal defense expenditure that encourages growth and the technological ability.

KAYNAKÇA

- Arshad, A., Syed, S. H., ve Shabbir, G. (2017). "Military expenditure and economic growth: a panel data analysis", *Forman Journal of Economic Studies*, 13, 161-175.
- Augier, M., R. McNab, J. Guo, and P. Karber, (2017). "Defense Spending and Economic Growth: Evidence from China, 1952–2012", *Defence and Peace Economics*, 28(1), pp. 65–90. doi:10.1080/10242694.2015.1099204.
- Baltagi, B.H. (2005). *Econometric Analysis of Panel Data*, England: Jahn Wiley and Sons Ltd.
- Bayrak, R. (2019). "Does Optimal Size of Defense Expenditure Exist: An Empirical Study on Turkey", *Savunma Bilimleri Dergisi*, 18(1), 135-160.
- Benoit, E. (1978). "Growth and defense in developing countries", *Economic Development and Cultural Change*, 26(2), 271-280.
- Biswas, B. ve Ram. R. (1986). "Military spending and economic growth in less developed countries: an augmented model and further evidence", *Economic Development and Cultural Change*, 34(2), 361- 372.
- Chang, H. C., Huang, B. N., ve Yang, C. W. (2011). "Military expenditure and economic growth across different groups: A dynamic panel Granger-causality approach. *Economic Modelling*", 28(6), 2416-2423.
- Chen, P. F., Lee, C. C., ve Chiu, Y. B. (2014). "The nexus between defense expenditure and economic growth: New global evidence", *Economic Modelling*, 36, 474-483.
- Chowdhury, A. R. (1991). "A Causal Analysis of Defense Spending and Economic Growth" *The Journal of Conflict Resolution*, 35(1), 80–97.
- Deger, S., and R. Smith, (1983). "Military expenditure and growth in less developed countries", *Journal of conflict resolution*, 27(2), 335-353.
- Deger, S., S. Şen (1995). *Military Expenditure and Developing Countries*, Handbook of Defense Economics I. K. Hartley, Todd Sandler, (Ed.), Amsterdam: Elsevier Science B.V, 275-307.

- Destek, M. A. (2014). *Savunma Harcamalarının Ekonomik Etkilerinin Farklı Gelir Düzeyindeki Ülkeler İçin Karşılaştırılması: Panel Veri Analizi*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Dunne, P., and D. Vougas, (1999). “Military spending and economic growth in South Africa: A causal analysis”, *Journal of Conflict Resolution*, 43(4), 521-537.
- Dunne, P. ve E. Nikolaidou, (2001). *Military Spending and Economic Growth in The Economic of European: A Causal Analysis for Greece Spain and Portugal*.
- Dunne, J. P., and N. Tian, (2015). “Military Expenditure, Economic Growth, and Heterogeneity”, *Defence and Peace Economics*, 26(1), 15–31. doi:10.1080/10242694.2013.848575.
- Eberhardt, M., ve S. Bond (2009). “Cross-section dependence in nonstationary panel models: A novel estimator”. *MPRA*, No. 17692, <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/17692/>. Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2020
- Feridun, M., B. Sawhney, and M. Shahbaz, (2011). “The Impact of Military Spending on Economic Growth: The Case of North Cyprus”, *Defence and Peace Economics*, 22(5), pp. 555–62. doi:10.1080/10242694.2011.562370
- Fredericksen, P. C. ve Looney, R. E. (1983). Defense expenditures and economic growth in developing countries. *Armed Forces & Society*, 9(4), 633-645.
- Gerace, M. P. (2002). US military expenditure and economic growth: Some evidence from spectral methods. *Defense and Peace Economics* (13), 1-11.
- Giray, F. (2004). Savunma harcamaları ve ekonomik büyüme. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5(1), 181-199.
- Gökbunar, R., H. Yanıkkaya (2004). *Savunma Harcamalarını Belirleyen Faktörler ve Ekonomik Büyümeye Etkileri*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 59(1), Ankara: 159-179.
- Gyimah-Brempong, K. (1989). “Defense spending and economic growth in Subsaharan Africa: an econometric investigation”, *Journal of Peace Research*, 26(1), 79-90.
- Hatemi-J, A., Chang, T., Chen, W. Y., Lin, F. L., ve Gupta, R. (2018). “Asymmetric causality between military expenditures and economic growth in top-six defense spenders”, *Quality & Quantity*, 52(3), 1193-1207.
- Hou, N. ve Chen, B. (2013). “Military expenditure and economic growth in developing countries: evidence from system GMM estimates”, *Defence and Peace Economics*, 24(3), 183-193.
- Huang, C. ve Mintz, A. (1990). “Ridge regression analysis of the defense-growth tradeoff in The United States”, *Defence and Peace Economics*, 2(1), 35-40.
- Huang, C. ve Mintz, A. (1991). “Defence expenditures and economic growth: the externality effect”, *Defence Economics*, 3(1), 35-40.

- Kaldor, N. (1966). *Causes of the Slow Rate of Economic Growth in the United Kingdom: An Inaugural Lecture*, London: Cambridge University Press.
- Kaldor, N. (1968). “Productivity and Growth in Manufacturing Industry: a reply”, *Economica*, 35, 385-391.
- Karagül, M. (2003). “Beşerî Sermayenin Ekonomik Büyüme İlişkisi ve Etkin Kullanımı”, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 5.
- Khalid, M.A., and M.A.J.A. Razaq (2015). “The Impact of Military Spending on Economic Growth: Evidence from the US Economy”, *Research Journal of Finance and Accounting*, 6(7), 183-190.
- Kollias, C. G. Manolas, and S.M. Paleologou (2004). “Defence Expenditure and Economic Growth in the European Union. A Causality Analysis”, *Journal of Policy Modeling*, 26(5), 553–69. doi:10.1016/j.jpolmod.2004.03.013.
- Korkmaz, S. (2015). “The effect of military spending on economic growth and unemployment in Mediterranean countries”, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(1), 273-280.
- Kovacevic, T. ve Smiljanic, D. (2017). “Causality analysis between GDP, defense expenditure and the number of armed forces personnel: the case of Croatia”, *Ekonomski Pregled*, 68(4), 413-431.
- Landau, D. (1986). “Government and economic growth in the less developed countries: an empirical study for 1960-1980”, *Economic Development and Cultural Change*, 35(1), 35- 75.
- Looney, R. E. (1994). *The Economics of Third World Defense Expenditures*. London: JAI Press.
- Looney, R.E. (1995). *The economics of third world defense expenditures*, Contemporary Studies in Economic and Financial Analysis, 72, JAI Press, London.
- Ma, J., J. Yıwen ve X. Xiao (2015). The relationship between military expenditures and economic growth a case study of the United States, Russia, Japan, India, and China. *Review of the Air Force Academy*, 2(29), 79-90.
- Murdoch, J. C., Pi, C.-R. ve Sandler, T. (1997). “The impact of defense and non-defense public spending on growth in Asia and Latin America”, *Defence and Peace Economics*, 8, 205-224.
- NATO (2020). “NATO Wales Summit 2014”, https://www.nato.int/cps/en/natohq/events_112136.htm, Erişim Tarihi: 10 Ağuston 2020
- Pan, C. I. T. Chang, and Y. Wolde-Rufael (2015). “Military Spending and Economic Growth in the Middle East Countries: Bootstrap Panel Causality Test”, *Defence and Peace Economics*, 26(4), 443–56. doi:10.1080/10242694.2014.891356.

- Pesaran, M.H. (2004). “General diagnostic tests for cross-section dependence in panels”, *University of Cambridge, Faculty of Economics, Cambridge Working Papers in Economics No. 0435*, <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00181-020-01875-7>, Erişim Tarihi: 20 Eylül 2020.
- Pesaran, H. M. (2007). “A simple panel unit root test in the presence of cross-section dependence”, *Journal of Applied Econometrics*, 22, 265–312.
- Saba, C. S. ve Ngepah, N. (2019). “Military expenditure and economic growth: evidence from a heterogeneous panel of African countries”, *Economic Research-Ekonomska Istrazivanja*, 32(1), 3586- 3606.
- Shahbaz, M., T. Afza, and M.S. Shabbir, (2013). “Does Defence Spending Impede Economic Growth? Cointegration and Causality Analysis for Pakistan”, *Defence and Peace Economics*, 24(2), pp. 105–20. doi:10.1080/10242694.2012.723159.
- Sezgin, S. (1997). “Country Survey X: Defence Spending in Turkey”, *Defence and Peace Economics*, 8(4), 381–409. doi:10.1080/10430719708404887, Accessed date: 10.10.2020
- Songur, D.Y. (2017). “D-8 Ülkelerinde Askeri Harcamalar ve Ekonomik Büyüme Üzerine Panel Veri Analizi”, *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 2(2), 117-133.
- Sweezy, P. M., Baran, P. A. ve Magdof, H. (1975). *Çağdas Kapitalizmin Bunalımı*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Şimşek, M. (1989). *Üçüncü Dünya Ülkelerinde ve Türkiye’de Savunma Sanayi*. Ankara: SAGEB Yayınları.
- Uçar, İ. (2003). *Savunma Harcamalarının Ekonomiye Etkileri ve Savunma Harcamaları-Büyüme İlişkisinin Ekonometrik Modellenmesi*. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Harekât Araştırması Anabilim Dalı, Ankara: 49.
- Yakovlev, P. (2007). “Arms Trade, Military Spending, and Economic Growth”, *Defence and Peace Economics*, 18(4), 317–38. doi:10.1080/10242690601099679.
- Yildiri, J., S. Sezgin and N. Öcal (2005). *Military Expenditure and Economic Growth in Middle Eastern Countries: A Dynamic Panel Data Analysis*, *Defense and Peace Economics*, 283-295.
- Yildirim, J., and N. Öcal, (2006), “Arms Race and Economic Growth: The Case of India and Pakistan”, *Defence and Peace Economics*, 17(1), 37–45. doi:10.1080/10242690500369231.
- Yılmaz, S. (2009). *Ulusal Savunma Stratejisi*. İstanbul: Kumsaati Yayınları.
- Zayıf, V., M. Erkenekli (2015). *Kültürel Değerlerin Savunma Harcamalarına Yansıması: NATO Ülkeleri Arasında Bir Uygulama*. KHO Savunma Bilimleri Dergisi, Ankara.
- Zhao, L.; Zhao, L., and Chen, B.F. (2017). “The Interrelationship between Defence Spending, Public Expenditures and Economic Growth: Evidence from China”, *Defence and Peace Economics*, 28(6), 703–18. Doi:10.1080/10242694.2015.1111603.

Zhong, M., T. Chang, S. Goswami, R. Gupta, and T.W. Lou, (2017). “The Nexus between Military Expenditures and Economic Growth in the BRICS and the US: An Empirical Note”, *Defence and Peace Economics*, 28(5), 609–20.

KATKI ORANI / CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA / EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR / CONTRIBUTORS
Fikir veya Kavram / Idea or Notion	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak / Form the research hypothesis or idea	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TORUN Dr. Ercan EROĞLU
Tasarım / Design	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / Designing method, scale and pattern	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TORUN Dr. Öğr. Üyesi Rıza BAYRAK Dr. Ercan EROĞLU
Veri Toplama ve İşleme / Data Collecting and Processing	Verileri toplamak, düzenlenmek ve raporlamak / Collecting, organizing and reporting data	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TORUN Dr. Öğr. Üyesi Rıza BAYRAK
Tartışma ve Yorum / Discussion and Interpretation	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TORUN Dr. Öğr. Üyesi Rıza BAYRAK Dr. Ercan EROĞLU
Literatür Taraması / Literature Review	Çalışma için gerekli literatürü taramak / Review the literature required for the study	Dr. Öğr. Üyesi Rıza BAYRAK Dr. Ercan EROĞLU

YAZARLAR HAKKINDA

Ebru KARAŞ (Arş. Gör. Dr.)

1990 Saruhanlı/Manisa doğumlu olan yazar, ilk ve orta öğrenimini Manisa’da tamamlamış olup, 2007 yılında başladığı üniversite eğitimini Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Maliye (Çift Anadal) bölümlerinde 2011 yılında tamamlamıştır. Aynı yıl yüksek lisans eğitimine başlamış olup, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalından 2013 yılında mezun olmuştur. Doktora eğitimi Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalında 2019 yılında tamamlamıştır. 2013 yılından itibaren Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü Mali İktisat Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi Doktor olarak görev yapmaktadır.

Ufuk SELEN (Doç. Dr.)

1970 yılında Eskişehir’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Eskişehir’de tamamladı. Uludağ Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü’nden 1993 yılında mezun oldu. Uludağ Üniversitesi SBE Maliye Anabilim Dalında yüksek lisansını 1996, doktorasını 2004 yılında tamamladı. 1994-2000 yılları arasında Uludağ Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü’nde Araştırma Görevlisi olarak çalıştı. 2000 yılında Uludağ Üniversitesi İnegöl MYO Dış Ticaret Programında Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. 2009-2015 yılları arasında Uşak Üniversitesi İİBF Maliye Bölümünde çalıştı. 2015 yılından itibaren Uludağ Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü Mali İktisat Anabilim Dalında Doçent olarak görevine devam etmektedir.

Elif BİLGİNOĞLU (Dr.)

Doktora eğitimini Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon bölümünde tamamladı. Elif Bilginoğlu, örgütsel davranış ve yönetim alanında çalışmalar yapmaktadır.

Uğur YOZGAT (Prof. Dr.)

Yönetim ve Organizasyon alanında profesördür ve Nişantaşı Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır. İlgili alanları arasında stratejik yönetim, bilgi sistemleri yönetimi, bilgi yönetimi, iletişim, müşteri ilişkileri yönetimi ve karar verme yer almaktadır. Ulusal, uluslararası ve SSCI dergilerinde yayınlanmış birçok makalesi yanında ulusal ve uluslararası konferanslarda yayınlanmış birçok bildirisi vardır. Ulusal ve uluslararası dergi ve kongrelerin danışma kurulunda yer almaktadır. 2013 yılında Türkiye Sosyal Bilimler Akademisi tarafından editörlüğünü yaptığı Tercüme Kitabı ödüle layık görülmüştür. Birçok konferansta da en iyi bildiri ödülü almıştır.

Lütfi SÜRÜCÜ (Dr.)

2004 yılında lisans, 2007 yılında yüksek lisans, 2019 yılında doktora eğitimini tamamlamıştır. Bir kamu kuruluşunda orta düzeyde yöneticilik yapmanın yanı sıra Avrupa Liderlik Üniversitesi'nde *Liderlik*” dersi vermektedir. Liderlik ve örgütsel davranış konusunda araştırmalarına devam etmektedir. “Education+ Training” ve “Revista de Cercetare si Interventie Sociala” gibi impact puanı yüksek dergilerde çalışmaları bulunmaktadır.

Murat SAĞBAŞ (Dr.)

2009 yılında lisans, 2011 yılında yüksek lisans, 2015 yılında doktora eğitimini tamamlamıştır. Bir kamu kuruluşunda orta düzeyde yöneticilik yapmaktadır. 2015 yılı itibariye ulusal ve uluslararası dergi, konferans ve yayın evlerinde, yayınlanmış, başta doktora tez konusu olan tedarik zinciri yönetimi olmak üzere yaptığı çalışmalar bulunmaktadır. Çalışma alanları liderlik, örgütsel davranış ve yönetim psikolojisidir.

Ali AKDEMİR (Prof. Dr.)

Lisansını 1986 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Ana Bilim Dalı'nda tamamladı. Yüksek Lisansını 1986-1988 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı'nda tamamladı. Doktor unvanını ise 1991 yılında Anadolu Üniversitesi'nin Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı'nda yaptığı “AT İşletmeleriyle Bütünleşmede Teknolojinin Stratejik Yönetimi” isimli çalışma ile aldı. İşletme, İnsan Kaynakları Yönetimi, Stratejik Yönetim, Liderlik ve Vizyon, Girişimcilik başlıca çalışma alanları arasına yer almaktadır. Bu alanlarda yazdığı kitapları bulunmakta ve araştırmaları International Journal of Business and Social Science, International Journal of Business and Management, Journal of Naval Science and Engineering, Journal of National Social Science Association ve Journal of Sustainable Tourism gibi üst düzey dergilerde yayımlanmıştır. 2010 yılında Gallipoli Memorial Club, “Outstanding Leadership” ödülünü ve Türkiye ile Çek Cumhuriyeti Üniversiteleri Arasındaki İlişkilerin Geliştirilmesine Sağladığı Katkıdan Dolayı, Çek Cumhuriyeti Silesian Üniversitesi'nden Gümüş Madalya almıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde altı yıl rektörlük yapan Akdemir, halen İstanbul Arel Üniversitesi'nde profesör doktor öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Sezer CİHAN GÜNAYDIN (Doç Dr.)

Marmara Üniversitesi İngilizce Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden 1999 yılında mezun oldu. Aynı üniversitenin İngilizce İşletme Bilim, Organizational Behaviour Anabilim dalında yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamladı. 2017'de Yönetim ve Strateji alanında Doçentlik ünvanını eser inceleme ve sözlü sınav aşamalarını başarı ile geçerek kazandı. Özel sektördeki deneyimlerinin ardından 2005 yılında günümüze akademik kariye-

rine devam etmektedir. Örgütsel Davranış, Liderlik, Yönetim ve Çalışma Psikolojisi alanında yazılmış ulusal, uluslararası eserleri, bildiri, kitap ve kitap bölümü gibi çok sayıda akademik çalışması bulunmaktadır. Farklı vakıf üniversitelerinde ders vermenin yanı sıra Bölüm Başkanlığı ve Dekan Yardımcılığı gibi idari görevler yürütmüştür. Halen İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu, Havaçılık Yönetimi Bölüm Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Ibrahim Haşim İNAL (Dr.)

1997 yılından beri telekomünikasyon sektöründe çalışmaktadır. Telekomünikasyon firmalarının yönetiminde, kar/zarar sorumluluğu olan/olmayan veri merkezi yönetimi, ürün tasarımı, satış organizasyonları, bulut bilişim, güvenlik, felaketten kurtarma ve çoklu platformlarda yüksek erişilebilirlik, is devamlılığı gibi orta ve üst kademe yönetim rolleri üstlenmiştir. MBA derecesini “İnternette Markalamanın Müşteri İlişkileri Yönetimine Etkisi” tezi ile almıştır. Doktora derecesini “Psikolojik Esenliğin Takım Performansına Etkisinde Dönüştürücü Liderliğin Araştırılması” teziyle almıştır. Microsoft tarafından Bulut Bilisim için 7 kere En Değerli Profesyonel (MVP) olarak ödüllendirilmiştir. Bilgi Sistemleri Destek Platformu SiteBuilders kurucularındandır ve 2008 de Bilişim Kahramanı ödülü almıştır. Halen Verizon Türkiye’de Ülke Müdürü olarak görev yapmaktadır.

Levent ŞAHİN (Dr.)

2005 yılında İnönü Üniversitesi İktisat Bölümü’nden lisans, 2008 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı’ndan yüksek lisans, 2012 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı’ndan doktora derecesini almıştır. 2012 yılında Munzur Üniversitesi’nde görev yapmıştır. 2013 yılından itibaren Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Çalışmalarını uluslararası iktisat alanında yapmaktadır.

Ali ŞEN (Prof. Dr.)

1986 yılında Atatürk Üniversitesi, İktisat Bölümü’nden lisans, 1990 yılında The University of Nottingham’dan yüksek lisans, 1996 yılında The University of Nottingham’dan doktora derecesini almıştır. Prof. Dr. Ali ŞEN, 1997 yılından bu yana İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümünde akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Çalışmalarını uluslararası iktisat alanında yapmaktadır.

N. Öykü İYİĞÜN (Doç. Dr.)

Lisans öğrenimini 2004 yılında İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi “Uluslararası İlişkiler” bölümünde; yüksek lisans öğrenimini ise Marmara Üniversite-

si, Sosyal Bilimler Enstitüsü “Uluslararası İşletmecilik” programında tamamlamıştır. Doktora eğitimini Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü “Yönetim ve Organizasyon” anabilim dalında tamamlamıştır. 2016 yılında “Yönetim ve Strateji” alanında “Doçent” ünvanı almıştır. 2008 yılından beri İstanbul Ticaret Üniversitesi İşletme Fakültesi Uluslararası Ticaret bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Araştırma alanları arasında liderlik, girişimcilik, kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik gibi konular yer almaktadır.

Nusret ERCEYLAN

1982 yılında İstanbul’da doğdu. 2005 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi’nden Lisans ve sonrasında 2010 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nden Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalında Yüksek Lisans derecelerini aldı. Halen Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalında Doktora eğitimine devam eden Erceylan, örgütsel davranış, stratejik yönetim ve örgüt teorileri konularına ilgi duymaktadır.

Mehtap ÖZTÜRK

Yüksek lisans eğitimini 2013-2016 yılları arasında Süleyman Demirel Üniversitesi İşletme Ana Bilim Dalında tamamlamıştır. Doktora eğitimini halen aynı üniversitede İşletme Ana Bilim Dalı Yönetim ve Organizasyon programında devam ettirmektedir. Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek okulunda Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Örgütsel davranış, yönetim ve organizasyon, pozitif psikoloji ve sağlık yönetimi gibi alanlara ilgi duymaktadır.

Kübra ULUDAĞ

Ön Lisans Eğitimini, Akdeniz Üniversitesi Finike Meslek Yüksek Okulu Deniz ve Liman İşletmeciliği Bölümü’nde 2016 yılında tamamlamıştır. Lisans Eğitimini, Süleyman Demirel Üniversitesi İşletme Bölümü 2019’da tamamlayarak; öğrenimini yine aynı üniversitede İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Öğrencisi olarak sürdürmektedir.

Hasan Hüseyin UZUNBACAK

İşletme alanında doktora eğitimini Süleyman Demirel Üniversitesi’nde 2013 yılında tamamlamıştır. Halen aynı üniversitede, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı’nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Örgütsel davranış alanında çalışmalarını sürdürmekte olup, pozitif örgütsel davranış, insan kaynakları yönetimi, kariyer yönetimi alanında çalışmalar yürütmektedir.

Tahsin AKÇAKANAT

1976 Isparta doğumlu olan yazar, ilk, orta ve lise eğitimini Isparta’da tamamlamıştır. Sonrasında, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü’nden 2000 yılı itibariyle mezuniyete hak kazanmıştır. Akçakanat, sırasıyla 2009 ve 2013 yıllarında Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda tamamlamıştır. 2003 yılından itibaren Süleyman Demirel Üniversitesi’nde görev yapan yazar, 2020 yılı itibariyle Dr. Öğr. Üyesi unvanını almıştır. Örgütsel davranış alanında yayınlanmış çok sayıda eseri olan Akçakanat, evli ve bir kız çocuk sahibidir.

Sema TURAN (Yüksek Lisans Öğrencisi)

2020 yılından itibaren Deva Plastik Dış Ticaret Firmasında çalışmaktadır. Lisans eğitimini 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İşletme Bölümünde almıştır. Yüksek Lisansını ise İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İşletme Anabilim İşletme Yönetimi Bilim Dalı’nda “Gelişmekte Olan Ülkelerde Net İşletme Sermayesi Yönetiminin Firma Değeri Üzerine Etkisi: Hiyerarşik Model Yaklaşımı” isimli tezi ile tamamlamıştır. Buna ek olarak “Türkiye’deki Halka Açık Firmaların Net İşletme Sermayesi Kararlarının Firma Karlılığına Etkisi” başlıklı bir bildirisi bulunmaktadır.

Rümeysa BİLGİN (Dr. Öğretim Üyesi)

2016 yılından bu yana İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü’nde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. 2015-2016 yılları arasında, İstanbul Medipol Üniversitesi Ekonomi ve Finans Bölümü’nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmıştır. Lisans derecesini Londra Üniversitesi’nden Bilişim Sistemleri ve Yönetim alanında almıştır. Doktorasını ise İstanbul Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Finans Bilim Dalı’nda tamamlamıştır. Ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış makaleleri bulunmaktadır. Araştırma alanları kurumsal finans, sermaye yapısı teorileri ve varlık değerlendirme olarak özetlenebilir. Ayrıca, kurumsal finans teorisinin ampirik uygulamalarında kullanılan panel veri analizi yöntemleri başta olmak üzere ekonometriye de ilgi duymaktadır.

Can BEKAROĞLU (Dr. Öğr. Üyesi)

2006 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İngilizce İktisat Bölümünden mezun olan yazar, yüksek lisans (2010) ve doktorasını (2015), ABD’deki Connecticut Üniversitesi’nde tamamlamıştır. 2008 yılından 2015 yılına kadar aynı üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışan Can Bekaroğlu, 2015-2016 yılları arasında önce University of Connecticut ve Roger Williams Üniversitesi’nde sözleşmeli öğretim üyesi, 2016-2017 yılları arasında ise, Central Connecticut State University’de misafir yardımcı doçent olarak

görev yapmıştır. 2018 yılından beri de, Çanakkale Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü'nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Mustafa TORUN (Assist. Prof. Dr.)

Lisansını 1993 yılında İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi bölümünde tamamladı. Yüksek Lisansını 1995-1998 yılları arasında İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Politikası bölümünde tamamladı. Doktor unvanını ise 2005 yılında Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Politikası bölümünde elde etti. 2007 yılından beri Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat bölümünde İktisat Politikası Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Ercan EROĞLU (Dr.)

Lisansını 1994 yılında Kara Harp Okulu Sistem Mühendisliği bölümünde tamamladı. Yüksek Lisansını 2002 yılında Selçuk Üniversitesi İşletme bölümünde tamamladı. Doktor unvanını ise 2018 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İktisat bölümünde elde etti. Şu an Milli Savunma Bakanlığı'nda Şube Müdürü olarak görev yapmaktadır.

Rıza BAYRAK (Assist. Prof. Dr.)

Lisansını 1996 yılında Kara Harp Okulu Sistem Mühendisliği bölümünde tamamladı. Yüksek Lisansını 2009 yılında Milli Savunma Üniversitesi İnsan Kaynakları bölümünde tamamladı. Doktor unvanını ise 2015 yılında Atatürk Üniversitesi İktisat bölümünde elde etti. 2017-2018 yılları arasında Milli Savunma Üniversitesi'nde ders vermiş olup şu an ÖSTİM Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri bölümünde görev yapmaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilimleri Dergisi yılda iki kez yayınlanan akademik bir dergidir. Dergi, sosyal bilimler alanında akademisyenlerin yayın yapabilecekleri bir platform oluşturarak bilim camiasına hizmet etmektedir.

YAZARLAR İÇİN BİLGİ NOTU

Yönetim Bilimleri Dergisi (YBD) Yönetim Bilimleri Dergisi (YBD) hakemli ve bağımsız bir dergidir. Yayın politikası ve bilimsel kriterler bağımsız editörler ve Yazı Kurulu'na tespit edilmektedir.

YBD, yılda iki kez alanında Türkçe ve İngilizce makaleleri yayınlar. YBD temelde ekonomi, işletme, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, çalışma ekonomisi, maliye ve benzeri alanlara odaklanmıştır. YBD'ye gönderilen yazıların orijinal, iddialı ve mevcut literatüre katkıda bulunucu olması beklenir.

Dergiye gönderilen yazıların teslim anında hiçbir dergide yayınlanmamış olması ve/veya hiçbir yayın organı tarafından basılmak üzere inceleme altında olmaması gerekir. Bu konudaki tüm sorumluluk yazara aittir ve yazarlar çalışmalarını gönderdikleri andan itibaren eserleri ile ilgili tüm yayın haklarını YBD'ye devretmiş, YBD'nin kurallarını kabul etmiş sayılırlar. Buna rağmen YBD, daha önce başka bir dilde yayınlanmış yazıları Türkçe'de ve İngilizce'de ilk kez olmak üzere yayımlayabilir. Böyle bir durum var ise yazarın teslim anında editörleri yazılı olarak bilgilendirmesi gerekir. Aynı zamanda gerekli tüm yasal izinlerin de yazar tarafından yazılı olarak alınmış olması gerekir.

YBD aynı zamanda kitap yorum ve eleştirilerini de yayınlamaktadır. Fakat derginin tüm bölümleri hakemlidir ve ön inceleme gerektirir.

Teslim Süreci ve Şekli

YBD olarak yazıların Dergipark sistemindeki yönetim bilimleri dergisi sitesi üzerinden yüklenmesi tercih edilmektedir. Sisteme yüklenen makale üzerinde isim bilgisi olmaması gerekmektedir. Zira sisteme kayıtlı kullanıcıların bilgileri zaten mevcuttur. Makaleniz ile birlikte 150 kelimeyi aşmayan özetini ve yazarlar hakkında 5-6 satırlık bilgi notunu (Türkçe ve İngilizce olarak) da dergiye gönderiniz. Bu notta bitirdiğiniz okullar, şu an çalıştığınız kurum, unvanlarınız ve yayınlarınız yer alabilir. YBD uluslararası bilimsel ve bağımsız indeks ve abstract kuruluşlarınca da taranmaktadır. Bu nedenle gönderdiğiniz özetleriniz çok önemlidir. Ayrıca en fazla 10 tane olmak üzere 'anahtar kelimeleri' (keywords) de yazınıza ekleyiniz.

Uzunluk

Makaleler kural olarak 8000 kelimedenden fazla, 4.000 kelimedenden az olmamalıdır (Kaynakça ve dipnotlar hariç). Kitap tahlilleri 2.500 kelimeyi geçmemeli, birden fazla kitap tahlilinde veya tahlil denemesinde 3.500 kelime sınırı aşılmamalıdır.

Stil ve Düzeltmeler

Yazarlar çalışmalarının YBD kurallarına uymasını temin etmek zorundadırlar. Editörler ya da hakemlerden gerekli düzeltmeleri yapmalarını beklemeyiniz. Gerekli düzeltmeler belirlendikten sonra yazarların en geç iki hafta içinde makalelerin düzeltilmiş halini Editörlere ulaştırmaları beklenir.

Makaleler A4 Kağıt ölçülerinde, Times New Roman 12 punto karakteri ile, tek satır aralığından yazılmalıdır. Paragraflara satır başı yapılmalıdır.

Başlıklar ve Alt-Başlıklar

Makaledeki ana başlıklar 12 punto, koyu (bold) ve tüm harfler büyük olacak şekilde olmalıdır. Takip eden alt başlıklar 12 punto, koyu, ancak bu kez sadece ilk harfleri büyük olacak şekilde olmalıdır. Üçüncü bir alt başlık halinde ise 12 punto, italik, normal (koyu değil) sadece ilk harfi büyük olmalıdır. Mümkün olduğunca az başlık kullanılmalı ve karışık numaralandırmalardan kaçınılmalıdır. Yazının başlık standardına uygun olması yayın sürecini hızlandıracaktır. Bu nedenle yazınızı göndermeden YBD kurallarına uygun hale getiriniz.

Metin içi Atf:

YBD Harvard sistemini benimsemiştir. Bu nedenle atıfları yazı içinde parantezler ile yapınız. Metin içi atıflarda parantez içinde (Soyad, Yıl: Sayfa numarasına) mutlaka yer verilmelidir. Metin içinde verilen kaynaklar makalenin sonunda kaynakçada açıkça yazılmalıdır. Kaynakçada referans gösterimi için:

Kitap:

* **Kitaplarda şu sıralama izlenmelidir:**

Soyad, adı, (çalışmanın yayın yılı), Başlık, (Yayıncı) Basım Yeribaşlık, (basım yeri: yayıncı, yıl).

Makale:

Makalelerde şu sıra izlenmelidir:

Soyad, ad (çalışmanın yılı), Başlık, Dergi, cilt, sayı, ISSN numarası, sayfa aralıkları.

Kitap Tahlilleri

Kitap tahlilleri tüm yayın bilgilerini ve ISBN numarasını içermeli, biliniyorsa kitabın fiyatı da belirtilmelidir:

Alan Cassels, *Ideology & International Relations in the Modern World*, (Londra: Routledge, 1996). 302 sayfa. Kaynakça, dizin. \$14.99. ISBN.

Yazışma Adresi:

Yönetim Bilimleri Dergisi (YBD), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilimleri Dergisi Yazı İşleri Editörlüğü, 17200, Ağaköy, Biga, Çanakkale

Tel: 0 286 335 87 38 **E-posta:** ybd@comu.edu.tr

Değerlendirme Süreci

Dergi yazışmalarını e-posta hesabı üzerinden yürütmektedir. Ancak makaleler dergipark sistemi üzerinden kabul edilmektedir. Yayınlanmak üzere gönderilen tüm çalışmalar ön inceleme tabiidir ve yayıncı kuruluşlar da dâhil olmak üzere, hiçbir kurum ve kişiye bağlı olmaksızın inceleme bağımsız hakemler ve editörler tarafından gerçekleştirilir. Gönderilen çalışmalar ilk olarak editörler ve editörler kurulunun incelemesinden geçer. Bu safhada ilk olarak çalışmanın dergi kurallarına uygunluğu incelenir. Ardından makale alanında uzmanlığı ile tanınan üç ayrı hakeme gönderilir. Makalenin yayınlanabilmesi için en az iki hakemden ‘yayınlanabilir’ raporu alması gerekmektedir. Editörler ve hakemler incelemelerinde temelde şu üç kriterden hareket ederler: 1) Anlatım Kalitesi: Yazım stili, anlatımda akışkanlık, dilin doğru kullanımı, yazının planlaması ve yapısı vd. 2) Kaynakların Doğru Kullanımı: Dipnotlar ile yazı arasındaki uyum, dipnotlardaki bilgilerin eksiksiz ve doğru olması, dipnotların yeterliliği, yazı ile ilgili yeterli kaynağın kullanılıp kullanılmadığı vd. 3) Bilimsel Kalite: Çalışmanın bilim dünyasına katkısı, orijinalliği, yazarın iddialarını savunmadaki yeterliliği, yazının derinliği ve kalitesi. Hakemlerin raporları doğrultusunda gönderilen makale yayınlanır, düzeltilmek ve daha sonra yayınlanmak üzere yazara geri gönderilir veya yayınlanmaz. Her durumda yazar durumdan bilgilendirilir ve değerlendirme süreci 6 ayı aşamaz. Gönderilen yazıların durumu editörlerden öğrenilebilir. Hakem raporları gizlidir ve dergi arşivlerinde 5 yıl süre ile saklanır.

Dergi, yazışmalarını Dergipark hesabı üzerinden yürütmektedir. YBD’de yayınlanmak üzere gönderilen yazıların yazarları kendilerine telif ödenmeyeceğini baştan kabul ederler. Makalenin dergide çıkacak son hali A4 kağıdı ebatlarında tüm kenarlardan standart girinti aralığında olacak şekilde stil ve yazım şekli bölümünde belirtildiği şekilde, yazarların isimi ve ünvanları belirtilerek dergiye iletilmelidir.

ABOUT THE AUTHORS

Ebru KARAŞ (Res. Asst. Dr.)

She was born in 1990 in Saruhanlı/Manisa, and completed her primary and secondary education in Manisa, and completed university education, which started in 2007, at Süleyman Demirel University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Public Administration and Public Finance (Double Major) in 2011. She started her graduate education in the same year and graduated from Uşak University Institute of Social Sciences, Department of Public Finance in 2013. She completed her PhD. in Uludag University, Institute of Social Sciences, Department of Public Finance in 2019. Since 2013, she has been working as a Research Assistant at Uşak University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance.

Ufuk SELEN (Assoc. Prof.)

He was born in 1970 in Eskişehir. He completed his primary, secondary and high school education in Eskişehir. He graduated from Uludag University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance in 1993. He completed his master's degree in Uludag University, Institute of Social Sciences, Department of Public Finance in 1996 and his doctorate in 2004. Between 1994 and 2000, he worked as a Research Assistant at Uludag University Faculty of Economics and Administrative Sciences Department of Public Finance. In 2000, he worked as a lecturer in Uludağ University İnegöl Vocational School Foreign Trade Program. Between 2009 and 2015, he worked at Uşak University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance. Since 2015, he has been working as an Associate Professor in Uludağ University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance.

Elif BİLGİNOĞLU (PhD)

She completed her PhD in Management and Organization in Marmara University, Istanbul, Turkey. Her main areas of research interest include organizational behavior and management.

Uğur YOZGAT (Prof. Dr.)

He is a Professor of Management and Organization and Dean of Economics, Administrative and Social Sciences Faculty at Nişantaşı University, Turkey. His research interests include strategic management, information systems management, knowledge management, communication, customer relationship management and decision making. He has several papers published in national, international, and SSCI journals and conference proceedings, and is in advisory board in many of them. In 2013 he was awarded by Turkish Academy of Social Sciences. Many of his research papers were awarded as best papers in conferences.

Lütfi SÜRÜCÜ (Dr.)

He completed his undergraduate education in 2004, master's degree in 2007, and doctorate education in 2019. He teaches "Leadership at the European Leadership University" as well as working as a mid-level manager in a public institution. He continues his research on leadership and organizational behavior. He has works in high-impact journals such as "Education + Training" and "Revista de Cercetare si Interventie Sociala".

Murat SAĞBAŞ (Dr.)

He completed his undergraduate education in 2009, his master's degree in 2011, and his doctorate education in 2015. He is a mid-level manager in a public institution. As of 2015, he has published studies in national and international journals, conferences and publishing houses, especially supply chain management, which is the subject of his doctoral dissertation. His research interests are leadership, organizational behavior and management psychology.

Ali AKDEMİR (Prof. Dr.)

He completed his license in the Department of Management at Anadolu University in 1988. He completed his master's degree at Anadolu University, Department of Management between 1986-1988. He also obtained his doctor's title with a thesis, "Strategic management of technology in integration with EC businesses" in the Department of Management of Anadolu University in 1991. His research interests include business administration, organizational behaviors, strategic management, leadership and vision, entrepreneurship. He has books in these fields. He has published his research in leading journals such as International Journal of Business and Social Science, International Journal of Business and Management, Journal of Naval Science and Engineering, Journal of National Social Science Association ve Journal of Sustainable Tourism among others. He won the Gallipoli Memorial Club "Outstanding Leadership" award in 2010. He also received a Silver Medal from the Czech Republic Silesian University for its Contribution to the Development of Relations between the two countries in 2010. Akdemir, who served as the rector of Çanakkale Onsekiz Mart University for six years, is still working as a professor doctor lecturer at Istanbul Arel University.

Sezer CİHAN GÜNAYDIN (Assoc. Prof. Dr.)

She was Graduated from Marmara University, Political Science and International Relations department in 1999 and got M.A and PhD degrees from the same university, Business Administration, Organizational Behaviour Major. In the year 2017, she became Assoc. Prof. Dr., by successfully completing academic publications and verbal examination processes. After gaining experience about management in private sector in various multinational companies, in the year 2005 she started to make academic career and still continuing her career in the acad-

emy. She has many studies, papers and researches in the field of Organizational Behaviour, Leadership and Managerial/ Organizational Psychology. She has been giving lectures in the related fields in various universities and also took administrative responsibilities like Head of Department and Vice Dean. Currently, she works in Istanbul Gelisim University, Faculty of Applied Sciences as Head of Department on Aviation Management.

Ibrahim Hasim INAL (Dr.)

He has been working in the Telecommunications Market since 1997. He has taken roles in Telecommunications Management with/without P&L responsibility, Datacenter & Product Design, pre and post support for Sales Organization in cloud, security, disaster recovery, high availability, business continuity in multiple platforms including platform as a service environment. He has earned a Master of Business Administration degree with thesis, "Internet Branding and Effects on Customer Relationship Management". He has earned a Ph.D. degree with a thesis, "The Impact of Psychological Well-being on Team Performance within The Context of Transformational Leadership Model". He has been awarded from Microsoft, 7 times in a row with Most Valuable Professional title for Cloud. Co-founder of IT Support Platform Sitebuilders and he has been awarded as IT Hero at 2008. Currently working at Verizon Turkey as Country Manager.

Levent ŞAHİN (Dr.)

He received his bachelor's degree from İnönü University, Department of Economics in 2005, his master's degree from İnönü University Institute of Social Sciences Department of Economics in 2008, and his doctorate from İnönü University Institute of Social Sciences Department of Economics in 2012. He worked in 2012 at Munzur University. Since 2013, Çankırı Karatekin University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics, Asst. Prof. Dr., he is serving as a member. He carries out his studies in the field of international economics.

Ali ŞEN (Prof. Dr.)

He received his bachelor's degree from Atatürk University, Department of Economics in 1986, his master's degree from The University of Nottingham in 1990, and his doctorate from The University of Nottingham in 1996. Prof. Dr. Ali ŞEN has been continuing his academic studies at İnönü University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics since 1997. He carries out his studies in the field of international economics.

N. Öykü İYİGÜN, Ph.D.

Dr. Iyigun has a BS in “International Relations” from Istanbul University, Faculty of Political Sciences (2004), an MBA-major “International Business Administration” from Marmara University, Institute of Social Sciences (2005) and a PhD in “Management and Organization” from Marmara University, Institute of Social Sciences (2011). She has been an Associate Professor of “Management and Strategy” since 2016. She has been working at Istanbul Commerce University, Faculty of Business, International Trade Department. Her research areas are leadership, entrepreneurship, corporate social responsibility and sustainability.

Nusret ERCEYLAN

He was born in Istanbul in 1982. He received his Bachelor’s degree from Anadolu University Faculty of Business Administration in 2005 and then, his Master’s degree from Inonu University Social Sciences Institute, Management and Organization Program in 2010. Erceylan, who still continues his doctorate. education on Management and Organization Program at Suleyman Demirel University Social Sciences Institute is interested in organizational behavior, strategical management, organizational theories.

Mehtap ÖZTÜRK

She completed her master’s degree at Department of Management in Süleyman Demirel University between 2013 and 2016. She has been continuing her doctorate education in Management and Organization Program at the same university. She also works at Eğirdir Health Services Vocational School as a Lecturer. She is interested in organizational behavior, management and organization, positive psychology and health management.

Kübra ULUDAĞ

She completed her associate degree in Akdeniz University, Finike Vocational School, Department of Marine and Port Management in 2016. She completed her Undergraduate Studies at Süleyman Demirel University Department of Business Administration in 2019 and continues her education as a Master Student in the Department of Management and Organization of Business Administration at the same university.

Hasan Hüseyin UZUNBACAK

He has concluded his PhD education at Suleyman Demirel University in 2013 and, currently serving as lecturer in the same university’s Management and Organizations Department . He currently continues his research on organizational behavior field and his areas of interest include positive organizational behavior, human resources management and career management.

Tahsin AKÇAKANAT

Born in 1976 in Isparta, the author completed his elementary and high school education in Isparta. Afterwards, he was entitled to graduate from Süleyman Demirel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration in 2000. Akçakanat completed his Master's and Doctorate degrees in Süleyman Demirel University, Institute of Social Sciences, Department of Business Administration in 2009 and 2013, respectively. The author, who has been working at Süleyman Demirel University since 2003, received the title of associate professor as of 2020. Akçakanat, who has many works published in the field of organizational behavior, is married and has a daughter.

Sema TURAN (Graduate Student)

She has been working at Deva Plastic Foreign Trade Company since 2020. She received her undergraduate education at Karadeniz Technical University, Department of Business Administration in 2018. She completed her master's degree in Istanbul Sabahattin Zaim University, Department of Business Administration with her thesis titled "The Effect of Net Working Capital Management on Firm Value in Developing Countries: Hierarchical Model Approach". She also has a conference paper titled "The Effects of Firm Profitability of Public Companies in Turkey Net Working Capital decision entitled".

Rumeysa BİLGİN (Assistant Professor)

She has been working as an Assistant Professor at Istanbul Sabahattin Zaim University International Trade and Finance Department since 2016. She worked as a lecturer in the Department of Economics and Finance at Istanbul Medipol University between 2015 and 2016. She received her undergraduate degree from the University of London in the field of Information Systems and Management and earned her PhD in Finance from Istanbul University, Department of Business Administration, Department of Finance. She has articles published in national and international journals. Her research interests in finance can be summarized as corporate finance, capital structure theories and asset valuation. She is also interested in econometrics, particularly in panel data analysis methods used in empirical applications of corporate finance theory.

Can BEKAROĞLU (Asst. Prof.)

The author received his (English) Economics bachelor degree in 2006 from Anadolu University Faculty of Economics and Administrative Sciences; his Master of Arts in Economics in 2010 as well as his Phd in Economics in 2015 from University of Connecticut, USA, where he also served, first as a teaching assistant (2008 thru 2015), then as an adjunct professor

(2015- 2016); after which, he continued to work in Roger Williams University in Rhode Island as an adjunct professor (2016), and a visiting professor in Central Connecticut State University (2016-2017). From 2018 on, he has been working as an assistant professor in Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Political Sciences, Department of Economics, in Çanakkale, Turkey.

Mustafa TORUN (Assist. Prof. Dr.)

He completed his license in 1993 at Istanbul University, Faculty of Political Sciences, Department of Public Administration. He completed his master's degree at Istanbul University, Institute of Social Sciences, Department of Economic Policy between 1995-1998. He obtained his doctor's title in 2005 at Marmara University, Institute of Social Sciences, Department of Economic Policy. Since 2007, he has been working as a lecturer at Çanakkale Onsekiz Mart University Biga Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics Policy.

Ercan EROĞLU (Dr.)

He completed his license degree in the Department of System Engineering of the Military Academy in 1994. He completed his master's degree in Selcuk University, Department of Business Administration in 2002. He obtained his doctor's title in the Department of Economics at Canakkale Onsekiz Mart University in 2018. He is currently working as a Branch Manager in the Ministry of National Defense.

Rıza BAYRAK (Assist. Prof. Dr.)

He completed his license degree in the Department of System Engineering of the Military Academy in 1996. He completed his master's degree in Human Resources Department of National Defense University in 2009. He obtained his doctor's title in the Department of Economics at Atatürk University in 2015. He taught at the National Defense University between 2017-2018 and is currently working in the Management Information Systems Department of the Faculty of Economics and Administrative Sciences at OSTİM Technical University.

NOTES FOR THE CONTRIBUTORS

Journal of Administrative Sciences Journal of Administrative Sciences (JAS or Yönetim Bilimleri Dergisi in Turkish) is a refereed journal and published twice a year. JAS publishes scholarly articles in English and Turkish languages. The journal is an independent publication in terms of scientific research and the editors decide its publication policy.

JAS focuses on scholarly articles on economics, politics, history, international relations, business, accounting and public administration in general from all over the world. The journal encourages interdisciplinary studies. Manuscripts submitted to JAS should be original and challenging, and should not be under consideration by another publication at the time of submission.

Previously published articles in other languages may be considered by the journal for the first publication English (Turkish) translation. In that case the author should so state at the time of submission, provide relevant written copyright approval by the publication to the JAS. We also welcome book reviews on recent relevant publications.

Articles submitted for consideration of publication are subject to peer review. The editorial board and editors takes consideration whether submitted manuscript follows the rules of scientific writing. The appropriate articles are then sent to three international referees known for their academic reputation in their respective areas. For the articles to be published, at least two ‘accepted’ reports from the referees are required.

The Editors and referees use three-step guidelines in assessing submissions: i) Literary quality: Writing style, usage of the language, organisation (paragraphing, syntax, flow etc.) ii) Use of references. Referencing, sources, relationships of the footnotes to the text. iii) Scholarship quality: Depth of research, quality; contribution, originality of the contribution (new and creative thought) and plausibility of the author’s argument. Upon the referees’ decision, the articles will be published in the journal, or rejected for publication. The review process lasts from five to 15 weeks. Questions regarding the status of submissions should be directed to the co-editors by e-mail at ybd@comu.edu.tr. The referee reports are kept confidential and stored in the archives for five years. The author could be asked for technical corrections by editors after the final draft of the article. The corrections should be made in 30 days by the author.

All manuscripts and editorial correspondence and inquiries should be addressed to the JAS Editorial Office.

Submission

We prefer electronic submission to **ybd@comu.edu.tr** as a Microsoft word attachment file. Please be sure that you received a confirmation from the Office. Manuscripts should be one-and-half spaced throughout (including all quotations and footnotes) on single sides of A4 paper. Standard margins on both sides of the page should be allowed. Pages should be numbered consecutively. The author should retain a copy, as submitted manuscripts cannot be returned. Full names of the author(s) should be given, an address for correspondence, and where possible a contact telephone number, fax number and e-mail address. Authors should pay particular attention to the accuracy and correct presentation of references.

Besides the manuscript a brief cv of the author should also be attached to the e-mail so that a registry is formed.

JAS uses Oxford Referencing System which consists of the following elements: i) Citations in the body of the paper, using a superscript (raised) number, generally at the end of a sentence. ii) A list of footnotes at the bottom (foot) of each page, for all citations on that page. These are known as endnotes if they appear at the end of a chapter, section or other division (for longer texts, for multi-author texts and for texts intended to be read as separate parts) iii) The bibliography should be provided at the end of the paper giving the details of each source referred to and possibly other materials consulted in preparing the paper.

Length

Articles as a rule should not exceed 8.000 words and should not be less than 4.000 words, not including footnotes and references. Book reviews should be about 2.500 wordlengths. Maximum 3.500 words for book reviews of two or more books.

Style and Proofs

Authors are responsible for ensuring that their manuscripts conform to the JAS style. Editors will not undertake retyping of manuscripts before publication. Please note that authors are expected to correct and return proofs of accepted articles within two weeks of receipt. The manuscript should be written by using Times New Roman 10 punt. Titles and Sub-Titles Titles in the article should be 11 punt, bold and in uppercase form. The sub-titles should be 11 punt and in the title case form. Single line width is preferred and A4 format is suitable.

Footnotes

Books

One author

Fernand Braudel, *A History of Civilizations*, (London: Penguin Books, 1993), p. 287.

Two authors

Yücel Acer ve İbrahim Kaya, *Uluslararası Hukuk, Temel Ders Kitabı*, (Ankara: USAK Publications, 2009), s. 10.

Three authors

Yücel Acer, İbrahim Kaya ve Mahir Gümüş, *Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye'nin İltica Stratejisi*, (Ankara: USAK Publications, 2009), s. 11.

More than three authors

Jaroslav Pelikan et al., *Religion and the University*, (Toronto: University of Toronto Press, 1964), p. 109. Editor(s) H.H. Rowley, (ed.), *The Old Testament and Modern Society*, (Oxford: Clarendon Press, 1951), p. 50. Urban T. Holmes and Kenneth R. Scholberg, (eds.), *French and Provincial Lexicography*, (Columbus: Ohio State University Press, 1960), p. 223-37.

Part of a Book

Dorothy Van Ghent, 'The Dickens World,' in George H. Ford and Lauriat Lane (ed.), *The Dickens Critics*, (Ithaca: Cornell University Press, 1961), p. 213-32.

Book Chapter or Article Cited From Another Source

John Roberts, 'Pipeline Politics', in Shirin Akiner (ed.), *The Caspian: Politics, Energy and Security*, (London: Routledge Curzon, 2004), cited in İhsan Bal and Süleyman Özeren, *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*, (Ankara: USAK Yayınları, 2010), p. 9.

Articles

Brian M. Pollins and Kevin P. Murrin, 'Where Hobbes Meets Hobson: Core Conflict and Capitalism', *International Studies Quarterly*, Vol. 43, No. 4, September 1999, p. 427-45.

Newspaper

Deborah Sontag, 'The Erdoğan Experiment', *The New York Times*, 11 May 2003.

Official Documents and Reports

Brussels European Council, *Presidency Conclusions*, 4-5 November 2005-14292/1/04 REV 2
International Atomic Energy Association, 'Implementation of the NPT Safeguards Agreement in the Islamic Republic of Iran', Report by Director General, GOV/2006/53, 31 August 2006.

Unpublished Thesis

Hasan Selim Özertem, 'Russia's Soft Power in the Post-Soviet Space', (Unpublished M.A. Thesis, Middle East Technical University, 2009), p. 9.

Paper Presented at a Conference or Meeting:

Mehmet Yegin, 'A New Schematic Model to Understand Formation of Public Opposition on Foreign Policy Issues', (paper presented at the annual meeting of the Midwest Political Science Association 67th Annual National Conference, Chicago, USA, May 2009), p. 9.

Web Sources

Ross Anderson, Economic and Security Resource Page, <http://www.cl.cam.ac.uk/~rja4/econsec.html>, (accessed: May 12, 2009) Blaine Harden, 'North Korea Fires Sixth Missile in a Week', The Washington Post, 30 May 2009, http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2009/05/29/AR_2009052900235.html (accessed: June 9, 2009)

Important Note: Please do not use Op.cit, Supra note or similar referencing style. If you want to mention the same source for second of more times: If you use a footnote and want to use it immediately after please use 'Ibid' (italic) If you use a footnote and want to use it in other pages please use this style: • For first use: Fernand Braudel, A History of Civilizations, (London: Penguin Books, 1993), p. 287. • For second use: Braudel, A History of..., p.35

Book Reviews

Book reviews should be preceded by full publication details including price and ISBN number: Alan Cassels, Ideology & International Relations in the Modern World, (London: Routledge, 1996). 302 pages. Biblio., index. \$14.99. ISBN.

Biography

Current and recent academic and professional affiliations and recent major publications for the Notes on Contributors should be supplied with the articles. It should not exceed 100-word.

Abstract

The authors should send a 150-word abstract of the manuscripts.

Contact Information

For more information about the journal feel free to contact with the editors. JAS / YBD, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Prof. Dr. Ramazan Aydın Yerleşkesi, Ağaköy, Biga, Çanakkale, TÜRKİYE.

Phone: +90 (286) 335 8738 Fax: +90(286) 3358736

Web: <http://ybd.comu.edu.tr> / E-mail: ybd@comu.edu.tr

